

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1972/39

Karar Sayısı:1972/54

Karar günü:17/10/1972

Resmi Gazete tarih/sayı:27.1.1973/14430

İtiraz yoluna başvuran : Tarsus Sulh Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu : 6831 sayılı Orman Kanununa bir madde eklenmesine dair 19/7/1971 günlü 1444 sayılı Kanunun anayasaya aykırı bulunduğu yolundaki müdahil avukatının iddiasının ciddi olduğu kanısına varan ve kanunu Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 12 nci ve 131 maddelerine aykırı gören mahkeme Anayasa'nın değişik 151 nci maddesine dayanarak Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

I- Olay :

Sanıklar hakkında Tarsus Cumhuriyet Savcılığınca 6831 sayılı Orman Kanununun 93 ncü maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılmaları istemiyle ve 3/8/1971 günlü 196/71-976 sayılı iddianame ile açılan ve Tarsus Sulh Ceza Mahkemesinin 1971/1023 esas sayısını filan kamu davasında müdahil Orman işletmesi avukatı Orman kanunu kapsamına giren suçlar dolayısıyla Orman idaresince müdahil sıfatıyla ve avukat eliyle takip edilen davalarda idare lehine takdir edilecek maktu vekâlet ücretini o yer avukatlık ücret tarifesinde yazılı asgari Ücretin onda birine indiren 19/7/1971 günlü 1444 sayılı Kanunun Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüştü; mahkeme iddiayı ciddi görerek 20/4/1972 günlü duruşmada Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermiştir.

III- Yasa Metinleri : I- itiraz konusu kanun :

Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen 19/7/1971 günlü, 1444 sayılı Kanun (Beşinci Tertip Düstur - Cilt 10 -,üçüncü kitap, sayfa : 2962 deki metne göre) şöyledir:

"Madde 1- 6831 sayılı Orman Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

Ek Madde 1- Bu Kanunun kapsamına giren suçlardan dolayı açılmış olup Orman idaresince müdahil sıfatıyla ve avukat marifetiyle takibedilen ceza davalarında idare lehine takdir edilecek maktu vekalet ücreti davanın görüldüğü mahkemeye göre avukatlık ücret tarifesinde yazılı asgari ücret miktarının onda biridir.

Madde 2- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

2- Dayanak olarak ileri sürülen Anayasa kuralları :

1444 sayılı Kanunun Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki iddianın ciddiliği görüşünü desteklemek üzere ileri sürülen Anayasa kuralları şunlardır :

"Başlangıç.....

Bütün fertlerini kaderde kıvançta ve tasada ortok bölünmez bir bütün halinde

.....

Esas Sayısı:1972/39
Karar Sayısı:1972/54

İnsan hak ve hürriyetlerini milli dayanışmayı sosyal adaleti ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle kurmak için :

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasayı kabul ve ilân eder."

"Madde 12- Herkes, dil ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz."

"Madde 131- (17/4/1970 günlü, 1255 sayılı Yasa ile değişik) üçüncü fıkra :

.....

.....

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez"

IV- İlk inceleme:

16/5/1972 gününde yapılan ilk inceleme sonunda "Anayasa'ya aykırılık iddiası üzerinde sanığın savunmasının alınmadığı görüldüğünden 44 sayılı Kanunun 27 nci maddesinin 2 sayılı bendi hükmüne aykırı düşen bu eksiklik tamamlanmak üzere dosyanın geri çevrilmesine oybirliğiyle ve 1972/15-23 sayılı karar verilmiştir.

İşin yeniden Anayasa Mahkemesine gelmesi üzerine İktüzüğün 15 inci maddesi uyarınca 3/10/1972 gününde Muhittin Taylan, Avni Givda, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Nuri Ülgenalp, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Halit Zarbun, Ziya Önel, Kani Vrana, Muhittin Gürün, Şevket Müftügil ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında Tarsus Sulh Ceza Mahkemesinin 12/7/1972 günlü, 1971/1023 sayılı yazısına bağlı olarak gelen kâğıtlara göre dosyadaki eksikliğin tamamlandığı anlaşıldığından Anayasa'nın değişik 151 inci ve 22/4/1962 günlü 44 sayılı Kanunun 27 nci maddelerine uygun düştüğü görülen işin esasının incelenmesi oybirliğiyle kararlaştırılmıştır.

V- Esasın incelenmesi :

İtirazın esasına ilişkin rapor; mahkemenin 12/7/1972 günlü, 971/ 1023 sayılı yazısına bağlı olarak gelen gerekçeli karar ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen Kanun; aykırılık iddiasına dayanaklık eden Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve Yasama Meclisleri tutanakları ve konu ile ilişkisi bulunan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Orman suçlarından ceza giyenlere yükletilen vekâlet ücretini ceza veya cezanın bir bölümü saymak yersiz ve olanaksızdır. Vekâlet ücreti, miktarına ve ilgilinin varlık derecesine göre hükümlü üzerinde ceza kadar, belki de ondan çok etki gösterebilir; ancak bu nedenle vekâlet ücretinin ceza niteliğinde olduğu savunulamaz. 6831 sayılı Orman Kanununda yazılı cezaların hafifliğini, ormanların korunmasına ve geliştirilmesine bu cezaların yetmediğini ileri sürmek olanak içindedir. Böyle bir iddia belki haklı da görülebilir ve cezaların ağırlaştırılmasına gidilir. Ancak hafif olduğu kabul edilen cezaları kanunda olduğu gibi bırakmak ve bunların etkilerini başka yollardan desteklemeye ve ağırlaştırmaya gitmek ceza hukuku ve ceza siyaseti yönünden uygun bir yol sayılmaz.

Esas Sayısı:1972/39
Karar Sayısı:1972/54

Öte yandan tarifelerle genel olarak saptanmış maktu vekâlet ücretlerinin orman ceza dâvalarının özellikleri gözönünde tutulmadığı için uygulamalarda dâva sonuçlarıyla uyuşmadığı da bir gerçektir. 1444 sayılı Kanunun kapsam ve ereği, işte bu aksaklığı düzelterek orman suçlarından dolayı verilecek cezalar ile idare lehine hükme bağlanacak vekâlet ücretleri arasında daha usa yatkın adaletli ve ülke gerçeklerine uygun bir denge sağlamaktan ibarettir. Başka bir deyimle orman suçlarının niteliği ve nedenleri ve orman suçlarının özel durumları bunlarla öteki suçları işleyenler arasında vekâlet ücreti yönünden bir ayırım yapılmasını gerektirmiştir. Ayırım haklı bir nedene dayanmaktadır, itiraz konusu Kanunu ormanlara zarar verebilecek faaliyet ve eylemlere müsaade edilmesi veya orman suçu işleyenlerin imtiyazlı bir zümre durumuna getirilmeleri biçiminde manalandırılmak ise Kanunun apaçık olan kapsamı ve ereğini aşacak yanıltıcı ve zorlama bir yorum olur. Orman ceza dâvalarında idare lehine hükme bağlanacak vekâlet ücreti düzeninin 1444 sayılı Kanunla değiştirilmesinin orman suçlarının artmasına ve ormanların tahribine yol açacağı gibi bir iddiada Kanunun uzunca bir uygulama süresi geçirip bundan önceki ve sonraki dönemlerin suç durumu birbiriyle titizce kıyaslanarak iddiayı destekleyecek veriler elde edilmedikçe bir varsayımdan hatta bir önyargıdan ileri geçemez.

Öte yandan 1444 sayılı Kanun Orman Kanunu kapsamına giren suçlardan dolayı açılmış olup Orman idaresince müdahil sıfatıyla ve avukat eliyle takip edilen ceza davalarının sonuçlarının tümünü vekâlet ücreti konusunda aynı esaslara bağlı tutmuştur. 1444 sayılı Kanun kapsamı içinde olanlar ile dışında kalanlar arasında bir kıyaslama yönü bulunmadığı ortadadır. Görülüyor ki itiraz ve inceleme konusu 1444 sayılı Kanunun Anayasanın değişik 131 nci maddesinde yer alan ve ormanlara zarar verebilecek faaliyet ve eylemlere müsaade edilmesini yasaklayan kurala ve 12 nci maddesi ilkelerine aykırılığı yoktur. Yine bu Kanunun Anayasa'nın Başlangıç bölümündeki kurallara aykırılığını hatta bunlarla ilişkisini düşünmek de yersiz olur.

Özetlenecek olursa : 1444 sayılı Kanun Anayasa'nın Başlangıç bölümünde 12 nci ve değişik 131 nci maddelerinde yer alan kurallara veya başka anayasal ilkelere aykırı değildir, itirazın reddi gerekir.

Muhittin Taylan, Avni Givda, Şahap Arıç, Ahmet Akar, Kani Vrana ve Şevket Müftügil bu görüşe katılmamışlardır.

VI- Sonuç :

6831 sayılı Orman Kanununa bir madde eklenmesine dair 19/7/971 günlü, 1444 sayılı Kanunun Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine Muhittin Taylan, Avni Givda, Şahap Arıç, Ahmet Akar, Kani Vrana ve Şevket Müftügil'in karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile 17/10/-1972 gününde karar verildi.

Başkan
Muhittin Taylan

Başkanvekili
Avni Givda

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Sait Koçak

Üye

Üye

Üye

Üye

Nuri Ülgenalp

Şahap Arıç

İhsan Ecemiş

Ahmet Akar

Üye

Üye

Üye

Üye

Halit Zarbun

Ziya Önel

Kâni Vrana

Muhittin Gürün

Üye

Üye

Üye

Lütfi Ömerbaş

Şevket Müftügil

Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

Anayasa'nın 17/4/1970 günlü ve 1255 sayılı Kanunla değişik 131 inci maddesi, ulusal servet ve kaynaklarımızdan sayılan ormanların, nitelikleriyle sosyal, ekonomik, sağlık ve stratejik gerek, zorunluk, önem ve yararlarından ötürü, varlıklarıyla burada yaşayan köylülerin korunmaları ve geliştirilmeleri için Devleti geniş Ölçüde görevlendirmiş bulunmaktadır, Anayasa'nın orman varlığına tanıdığı önemin büyüklüğünü ve Devlete yüklediği görevlerin genişliğini, 131 inci maddesinde yer alan hükümlerden özellikle, bütün ormanların gözetiminin Devlete ait olduğunu, ormanlara zarar verebilecek hiçbir çalışma ve eyleme müsaade edilemeyeceğini, Devlet Ormanlarının sadece Devletçe yönetilip işletileceğini, mülkiyetleriyle yönetim ve işletmelerinin özel kişilere devir dahi edilemeyeceğini zaman aşımı ile mülk edinilemeyeceğini ve kamu yararı dışında irtifak hakkında konu olamayacağını saptayanlar çok açık bir şekilde belirtmektedirler. Hattâ, Anayasa, ormanların korunmasında o kadar titizlik göstermiştir ki, ormanların tahrip edilmesine yol açabilecek nitelikteki her çeşit siyasî propagandayı da yasaklamak gereğini duymuştur. Bu bakımdan Anayasa'nın ormanların korunması ve geliştirilmesi konusunda koyduğu ilkeleri ve yasaklan kapsayan hükümlerin ve bunların ereklarının topluca gözönünde bulundurulmasından çıkan sonuca dayanılarak denilebilir ki, ulusal servet ve kaynaklarımızı başında gelen orman varlık ve orman köylülerinin korunması ve geliştirilmeleri konularını zaafa uğratabilecek bir esas veya tedbir, bir yasama tasarrufu biçiminde bile olsa, Anayasa'ya aykırı sayılmak gerekecektir.

Orman suçlarından ötürü açılmış bulunan ceza davalarında müdahil orman idaresi lehine hükümlülere yükletilen maktu vekâlet: ücreti, dâva konusu suçun niteliği ile hüküm edilecek ceza nev'i ve miktarına değil, bu dâvalar münasebetiyle mahkemelerin ve dolayısıyla tekillerin görevleri gereği olarak yapmak zorunluğunda oldukları çalışmaların derecesi esas tutularak hazırlanan tarifelere dayanılarak hükmedilmektedir. Demek ki, maktu vekâlet ücreti tarifelerinin belli edilmesinde, işlenen suçun çeşidi değil, dâvanın derecesidir. O halde, aynı derecedeki bir ceza mahkemesinde görülen ceza davalarında suçların çeşidini esas tutarak yasa ile yapılacak bir maktu vekâlet ücreti saptaması, dâvaları aynı derecedeki mahkemelerde görülen diğer çeşit suçları işlemiş sanıklarla orman suçlarını işlemiş bulunan sanıklar arasında, Anayasa'nın 12 nci maddesinde yer alan eşitlik ilkesine aykırı bir sonuç yaratacaktır.

Diğer yönden, yaratılacak böyle bir eşitsizlik, ormanların ve burada yaşayan köylülerin korunması ve geliştirilmesi amacına ters düşecektir. Çünkü diğerlerinden önemli oranda az vekâlet ücreti ödenmesi orman suçlarında önleyici değil, bir bakıma teşvik edici rol oynayacaktır. Hiç kuşku yok ki, bir ceza dâvasının olağan sonucu olarak hüküm altına alınan maktu vekâlet ücreti dahil bütün muhakeme giderleri ve hattâ tazminatlar gibi mali sonuçlar gerçekte bir ceza yatırımı niteliğinde olmamakla beraber, cezada yargılama giderlerinin kanunlarla sonuçta haksız çıkan tarafa yükletilmesinin öngörülmesi, bunların haksızlığın bu yolda dahi önlemek ereğini güden bir ek yaptırım niteliğini taşıdıklarını göstermektedir. Hattâ özellikle orman suçlarının ötedenberi hüküm giydikleri cezalardan değil, sözü edilen malî sonuçlardan çekinip sızlanmaları, bunların cezalar kadar ve hatta bazı durumlarda cezalardan fazla etkili olduklarını da doğrulamaktadır. Bu durum karşısında, maktu vekâlet ücretlerinin kanunkoyucu tarafından orman suçları davalarında da, diğer suçların dâvalarında benimsenen ölçülerde ve oranlarda saptanmasının, bunların Anayasa'nın eşitlik ilkesine uygunluğunu sağlamaktan başka, yine Anayasa'nın ormanlar konusunda güttüğü ereklerle koyduğu hükümlerin amaçları doğrultusunda olmak üzere, orman suçlarının önlenmesine ve bu yolla ormanların korunmasına ve gelişmesine yardım edeceği anlaşılmaktadır.

O halde, Anayasa'nın 131 inci maddesinde yer alan yasakların nitelik ve amaçları göz önünde tutulunca, ceza dâvalarında ek yaptırım niteliğinde kabul edilebilen yargılama giderleri arasında maktu vekâlet ücretinin yalnız orman suçları bakımından belli bir oranda aşağı ölçülerde tutulması, Anayasa'nın sözünden başka özüne de aykırı düşmektedir. Çünkü yasanın bu yolla yarattığı ayrıcalık haklı bir nedene dayanmamaktadır. Kaldı ki, Anayasa'nın yasakladığı ve diğer yasaların da suç saydığı bir eylemi işleyen kimseye, bir taraftan onun bu suçu tekrar ve diğerlerinin çekinerek işlemelerini önleme amacıyla ceza yatırımı yüklemek ve diğer taraftan eyleminin dolayısıyla olağan sonucu bulunan ek yaptırımdan aynı suçluların Anayasa'nın ve Ceza Hukukunun İlkelerine aykırı olarak bir ölçüde kurtulmasını sağlamak, hukuk mantığı ile bağdaşmaz. Bu çelişik durumun, uygulamada, Anayasa'nın isteğine aykırı olarak, ormanların tahribine yol açan nedenler arasında yer alacağı kolaylıkla söylenebilir.

O halde 1444 sayılı Kanun Anayasa'nın 12 nci ve 131 inci maddelerine aykırı bulunduğu iptaline karar verilmelidir.

Sözü geçen Kanunun Anayasa'ya aykırı olmadığı ve itirazın reddi yolundaki karara, yukarıdaki nedenlerle karşıyız.

Başkan
Muhittin Taylan

Üye
Kani Vrana

Üye
Şevket Müftügil

KARŞIOY YAZISI

Orman ceza dâvalarında Orman İdaresi lehine hükümlüye yüklenen vekâlet ücretinin ceza olmadığı kuşku yoktur. Ancak hükmedilen cezanın yanında hükümlülüğün tazminat yargılama giderleri ve bu arada vekâlet ücreti ödenmesi gibi, malî sonuçlarında sudu üzerinde ceza kadar, belki cezadan da çok etkili olduğu ortadadır. Avukatlık asgarî ücret tarifeleri uyarınca hükmedilen vekâlet

Esas Sayısı:1972/39
Karar Sayısı:1972/54

ücretinin orman suçlarının gerçekte çok hafif olan cezalarının etkisizliğini bir oranda giderebilecek bir etken olduğu inkâr edilemez. Orman suçlarının öteden beri cezalardan değil vekâlet ücretlerinden sızlana gelmeleri bu yüzdendir. 1444 sayılı Kanun tarifede yazılı vekâlet ücretini doğrudan doğruya onda bire düşürerek orman suçlarından hüküm giymenin getirdiği külfetleri o oranda hafifletmiş bulunmaktadır. Sonuç ve etki bakımından bunun orman suçlarının cezalarının hafifletilmesinden değişik bir yönü yoktur.

1444 sayılı Kanun, ne gibi, bir erek ve gerekçe ile çıkarılmış bulunursa bulunsun aslında bir müeyyide ve tedbir zaafı getirmekte ve orman suçlarına karşı Anayasa'nın 131 inci maddesinin değiştirilmesiyle de ortaya çıktığı üzere gittikçe yumuşayan bir tutumun ifadesini taşımaktadır. Bir süre önce iptal edilen 1056 sayılı Kanunla yansıtılandan da çok daha ileri ve aşın olan bu zaaf ve yumuşamanın ormanlara zarar verebilecek faaliyet ve eylemleri, bunlara müsaade edilmesi Anayasa'nın değişik 131 inci maddesiyle yasaklanmış olmasına rağmen, teşvik edip artıracığından ve Devlete yine aynı madde ile verilmiş ormanları koruma ve genişletme ödevinin yerine getirilmesini daha da aksatacağından şüphe edilmemelidir. Böyle bir sonucun ortaya konulabilmesi için birkaç yıllık bir uygulamayı beklemek de gereksizdir. Özellikle orman bölgeleri halkının ormanlara karşı yıllardan beri sürüp gelen tutumu, genel olarak da bütün ülkede ağaca karşı takınılan ve kayıtsızlıktan derece derece insafsızlık ve düşmanlık niteliğine kadar varan davranışlar gözönünde bulundurulursa bu alandaki bir yumuşama ve gevşemenin getireceği ağır ve acı sonuçları şimdiden isabetle kestirmek hiçde güç olmaz.

Öte yandan 1444 sayılı Kanun, Orman idaresinin müdahil sıfatiyle girdiği ceza davalarının suçlularını vekâlet ücreti bakımından öteki suçlulara, hatta kamu tüzel kişilerinin müdahil sıfatiye girdiği orman ceza dâvaları suçlularına göre imtiyazlı bir zümreye dönüştürmekte ve kanun önünde eşitlik ilkesini özünden zedelemektedir. Bu, hiç bir nedenin haklı kılamayacağı ve mazur gösteremeyeceği bir durumdur.

Özetlemek gerekirse ; 1444 sayılı Kanun Anayasa'nın 12 nci ve değişik 131 inci maddelerine aykırıdır ; iptal edilmelidir.

1972/39 esas sayılı işte, sözü geçen Kanunun Anayasaya aykırı olmadığı ve itirazın reddi yolunda verilen 17/10/1972 günlü 1972/54 sayılı karara yukarıda açıklanan nedenlerle karşıyız.

Başkanvekili
Avni Givda

Üye
Ahmet Akar

KARŞIOY YAZISI

6831 sayılı Orman Kanununa bir madde eklenmesine dair 19/7/1971 günlü, 1444 sayılı Kanunun Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine dair oyçokluğuyla verilen karara ait karşıoy:

Bu hususta sayın Muhittin Taylan, Kani Vrana ve Şevket Müftügil'in karşıoy yazılarındaki görüşe katılıyorum.

Esas Sayısı:1972/39
Karar Sayısı:1972/54

Üye
Şahap Arıç